

MĚŘENÍ VÝKONU NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

ALENA KERLINOVÁ

ALENA.KERLINOVA@LAW.MUNI.CZ

VÝKON NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Založen na využívání výrobních faktorů:

- půda
  - vnitřně nehomogenní faktor (liší se kvalitou), omezenost rozsahu půdy
- práce
  - pracovní síly nejsou volně zastupitelné
  - produktivita práce
- kapitál
  - je sám výsledkem předchozí výroby

Disponibilní množství a kvalita výrobních faktorů a dostupná úroveň technologií – hranice výrobních možností

VÝSTUP/VÝKON EKONOMIKY

Toková veličina (tzn. zachycuje absolutní rozměr v čase)

Produkt – měřen tok výstupů na trhu finální produkce

Důchod – příjmy získané za služby výrobních faktorů

- Produkt = důchod, pokud částka placená kupujícím na trhu finální produkce se jako příjem zcela rozdělí mezi vlastníky výrobních faktorů

PRODUKT

Zahrnuje pouze výrobky a služby prodávané a kupované na trzích

Zahrnuje pouze nově vyrobené statky

Vyloučeny: čistě peněžní transakce, směnné transakce existujícího majetku, meziprodukty

Čistý (net) vs. hrubý (gross)

Domácí (domestic) vs. národní (national)

Nominální (nominal) vs. reálný (real)

DOMÁCÍ VS. NÁRODNÍ PRODUKT

Domácí produkt

- Teritoriální hledisko
- HDP = celková tržní hodnota konečných výrobků a služeb vyprodukovaných v určité zemi za jeden rok

Národní produkt

- Hledisko národnosti
- HNP = celková tržní hodnota finální produkce vytvořené za jeden rok výrobními faktory určitého státu

NOMINÁLNÍ VS. REÁLNÝ PRODUKT

Nominální HDP

- Vyjádřen v běžných cenách
- Může růst, i když fyzický objem produkce stagnuje nebo klesá
- Vliv inflace

Reálný HDP

- Přepočten na hladinu stálých cen

M000111a HDP výdajovou metodou (běžné ceny)

mil. Kč

Název	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Výdaje na konečnou spotřebu	2230981	2355176	2506801	2678872	2729612	2756756	2776335	2780580	2831291	2898698
Domácnosti	1544679	1631011	1749455	1887029	1890858	1919942	1957476	1970568	2001435	2041514
Vládní instituce	664519	699718	731638	765513	811710	809674	792095	782666	801472	828209
NISD	21783	24447	25708	26330	27044	27140	26764	27346	28384	28975
Tvorba hrubého kapitálu	950309	1055701	1231126	1249396	1039879	1074377	1087327	1061235	1009613	1075891
Tvorba hrubého fixního kapitálu	921819	982951	1132392	1165332	1063472	1066005	1068992	1052110	1024791	1065464
Změny zásob	25599	69872	95287	80491	-27458	4831	14687	3115	-20933	5849
Čisté pořízení cenností	2891	2878	3447	3573	3865	3541	3648	6010	5755	4578
Hrubé domácí konečné výdaje	3181290	3410877	3737927	3928268	3769491	3831133	3863662	3841815	3840904	3974589
Vývoz zboží a služeb ¹⁾	2046807	2311465	2576724	2570700	2329418	2645451	2911451	3127889	3183857	3609841
Dovoz zboží a služeb ²⁾	1970125	2215211	2482832	2483622	2177082	2522933	2752602	2928094	2947652	3323544
Saldo vývozu a dovozu	76682	96254	93892	87078	152336	122518	158849	199795	236205	286297
Hrubý domácí produkt	3257972	3507131	3831819	4015346	3921827	3953651	4022511	4041610	4077109	4260886

M000111b HDP výdajovou metodou (ceny předchozího roku)

mil. Kč

Název	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Výdaje na konečnou spotřebu	2186835	2292804	2426414	2566531	2689611	2752108	2737985	2733386	2813592	2875192
Domácnosti	1527204	1601840	1698650	1800896	1874316	1910463	1925412	1928116	1984121	2030683
Vládní instituce	638046	667067	702416	739876	788790	814886	785784	777994	801024	815903
NISD	21585	23897	25348	25759	26505	26759	26789	27276	28447	28606
Tvorba hrubého kapitálu	945247	1046367	1207670	1245683	1023533	1085891	1093936	1043194	1007788	1054294
Tvorba hrubého fixního kapitálu	916141	975969	1116044	1161143	1047751	1077478	1077445	1034700	1023446	1045537
Změny zásob	26042	67465	88111	80889	-27869	4921	12784	2534	-21450	4289
Čisté pořízení cenností	3064	2933	3515	3651	3651	3492	3707	5960	5792	4468
Hrubé domácí konečné výdaje	3132082	3339171	3634084	3812214	3713144	3837999	3831921	3776580	3821380	3929486
Vývoz zboží a služeb ¹⁾	2091998	2342554	2568733	2684428	2317744	2678233	2890964	3033814	3131391	3464879
Dovoz zboží a služeb ²⁾	1969437	2199718	2501767	2560944	2209956	2504396	2691481	2824098	2932508	3236604
Saldo vývozu a dovozu	122561	142836	66966	123484	107788	173837	199483	209716	198883	228275
Hrubý domácí produkt	3254643	3482007	3701050	3935698	3820932	4011836	4031404	3986296	4020263	4157761

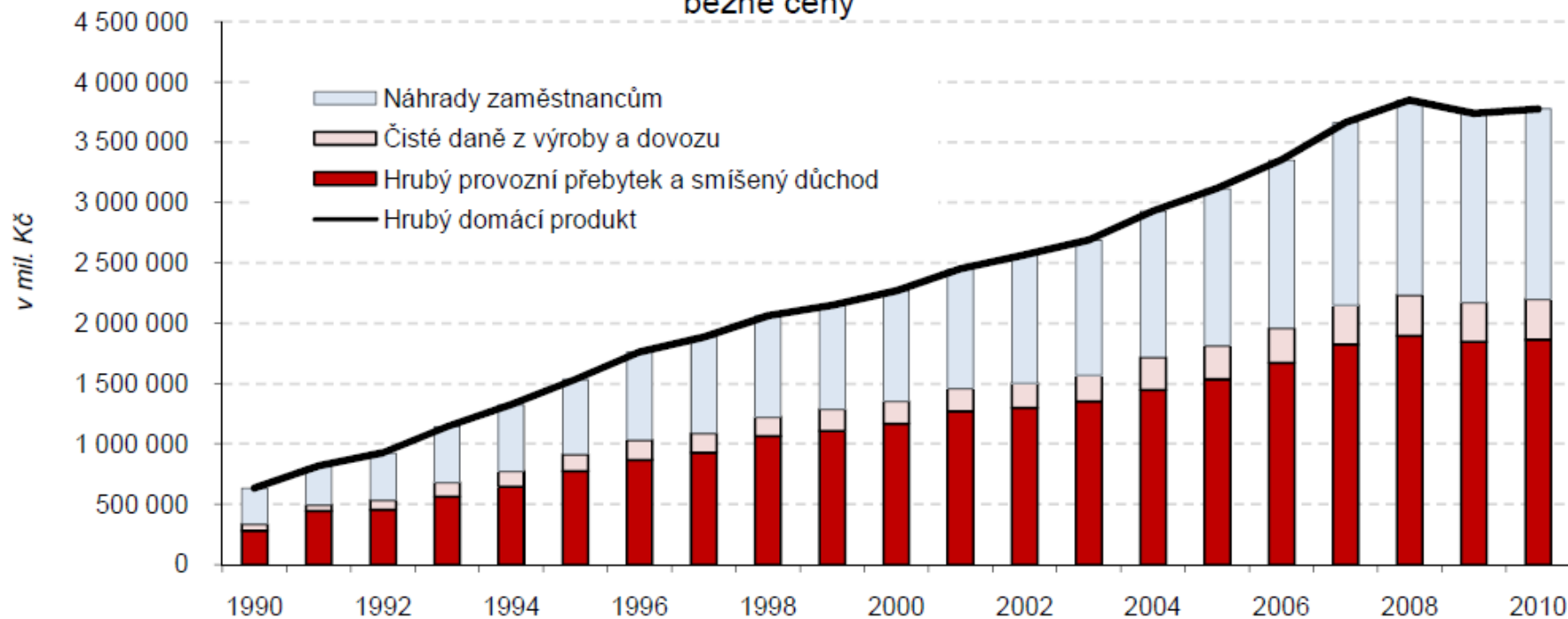

M000111c HDP výdajovou metodou (ceny roku 2010)

mil. Kč

Název	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Výdaje na konečnou spotřebu	2512216	2581833	2659926	2723305	2734222	2756756	2737985	2695629	2727633	2769926
Domácnosti	1720800	1784478	1858482	1913129	1900240	1919942	1925412	1896533	1909577	1937482
Vládní instituce	768085	771030	774003	782718	806518	809674	785784	771795	789898	804121
NISD	23907	26227	27194	27248	27429	27140	26789	27301	28401	28623
Tvorba hrubého kapitálu	985417	1085024	1241214	1255890	1028853	1074377	1093936	1049535	996677	1040786
Tvorba hrubého fixního kapitálu	949379	1005148	1141247	1170223	1052148	1066005	1077445	1042882	1014469	1035006
Změny zásob	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Čisté pořízení cenností	2922	2965	3621	3836	3919	3541	3707	6056	5837	4531
Hrubé domácí konečné výdaje	3490227	3663440	3903174	3980745	3762748	3831133	3831921	3745554	3725631	3811555
Vývoz zboží a služeb ¹⁾	1926001	2204293	2449632	2552024	2300906	2645451	2890964	3012466	3015839	3282031
Dovoz zboží a služeb ²⁾	1895054	2115899	2389608	2464787	2193196	2522933	2691481	2761389	2765552	3036653
Saldo vývozu a dovozu	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Hrubý domácí produkt	3506107	3747206	3954399	4061601	3864947	3953651	4031404	3995109	3974008	4052620

Hrubý domácí produkt důchodovou metodou běžné ceny

HRUBÝ VS. ČISTÝ PRODUKT

Rozdíl představuje opotřebení

Hrubý produkt

- Zahrnuje celkové (tzv. hrubé) investice (I_g)

Čistý produkt

- Zahrnuje čisté investice (I_n)

$$I_n = I_g - a$$

METODY VÝPOČTU HDP

Výdajová metoda

Důchodová metoda

Výrobní (produkční) metoda

VÝDAJOVÁ METODA VÝPOČTU HDP

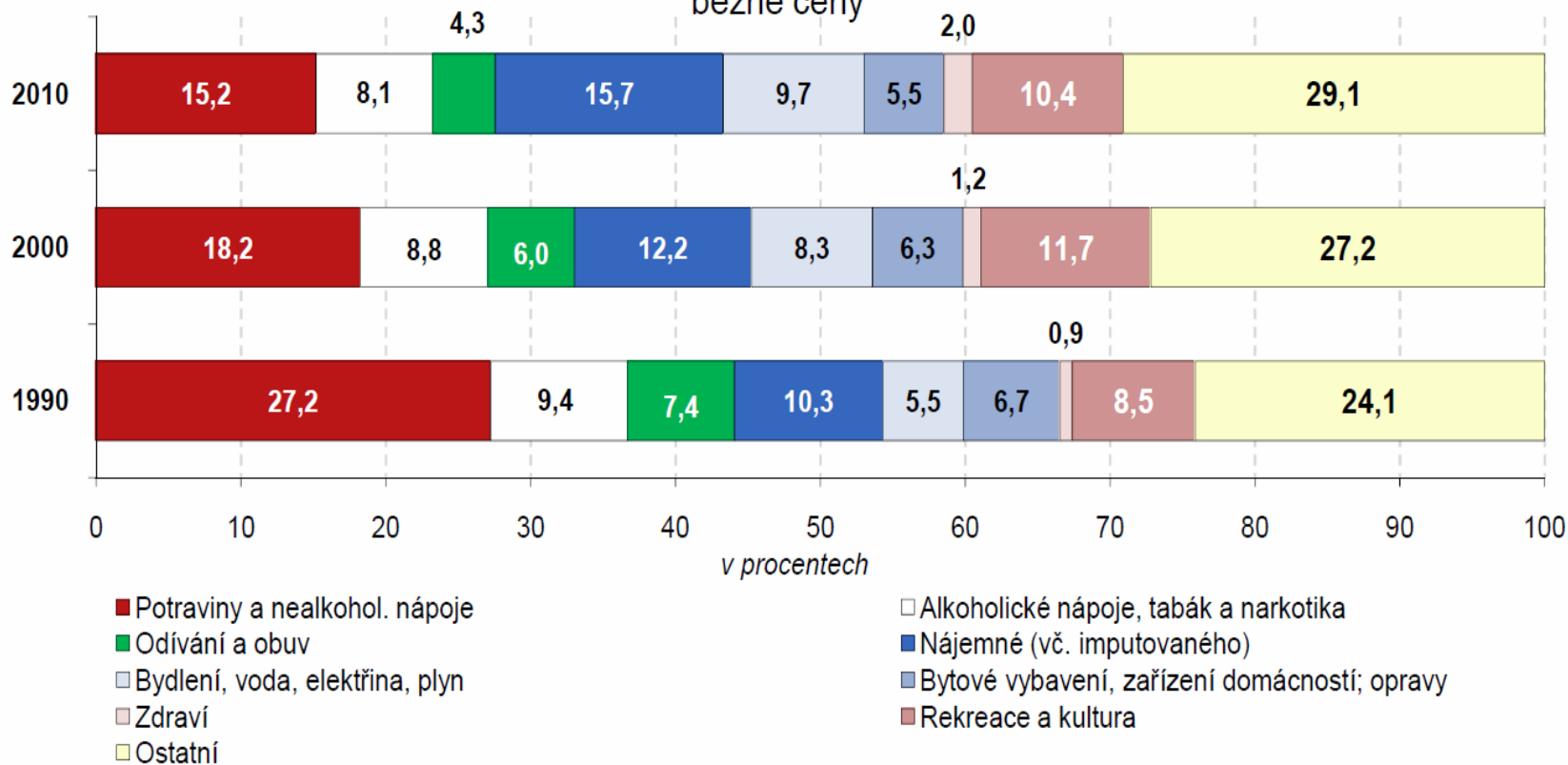
Součtem všech výdajů těch, kteří konečnou produkci nakupují:

- Výdaje domácností na spotřebu (C)
- Hrubé investice, především podniků (I)
- Vládní výdaje na nákup zboží a služby (G)
- Čistý export, tedy rozdíl mezi celkovým exportem a celkovým importem (NX)

$$\mathbf{HDP = C + I + G + NX}$$

Výdaje na konečnou spotřebu domácností v letech 1990, 2000, 2010

běžné ceny

Zdroj: ČSÚ

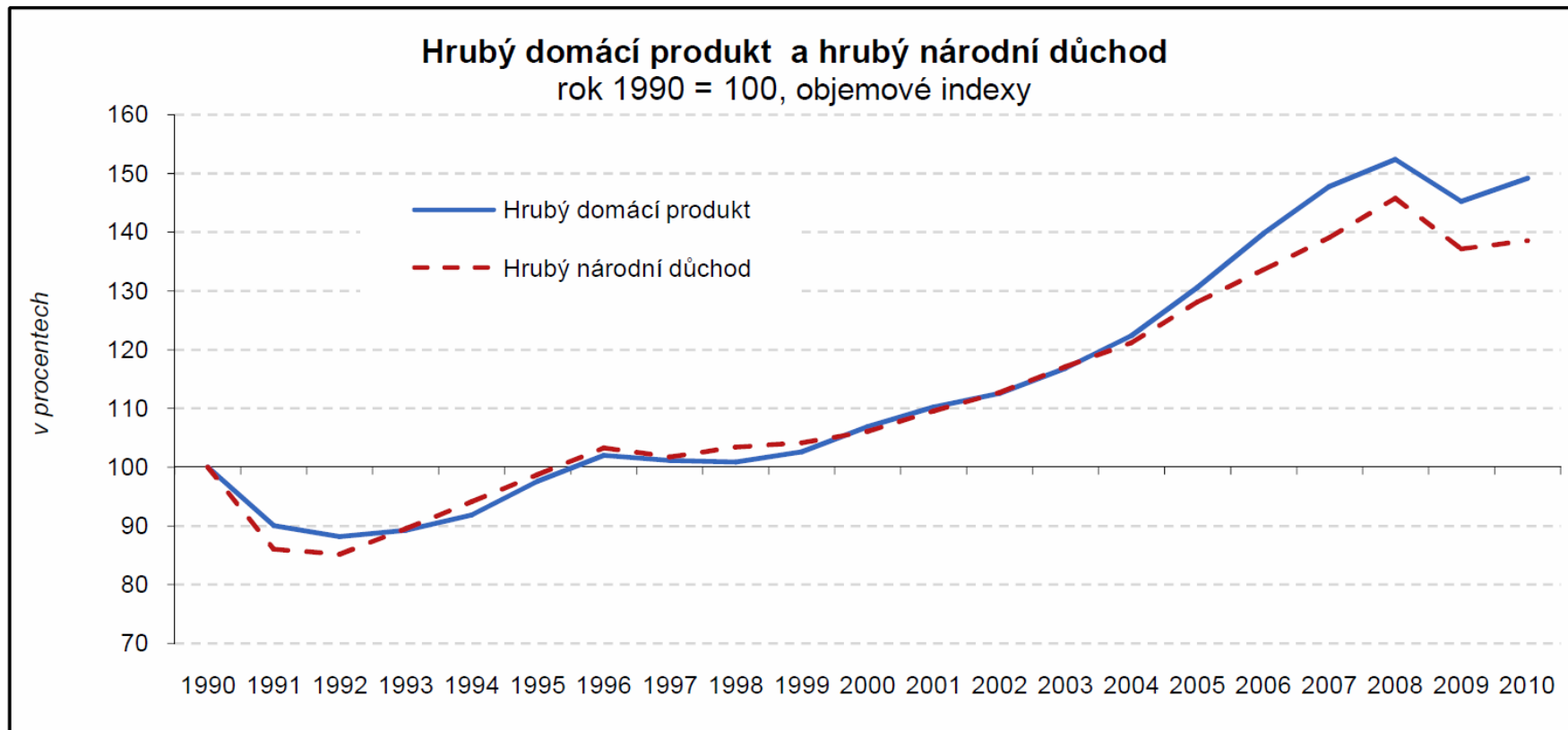
DŮCHODOVÁ METODA VÝPOČTU HDP

Pomocí příjmů vlastníků výrobních faktorů:

- Mzdy a platy zaměstnanců před zdaněním
  - Renty (důchody vlastníků půdy)
  - Podnikatelské zisky
  - Čistý úrok (rozdíl mezi inkasovaným a placeným)
- + nepřímé daně
+ odpisy

Pouze příjmy tvoří národní důchod (NI = National Income) – menší než HDP

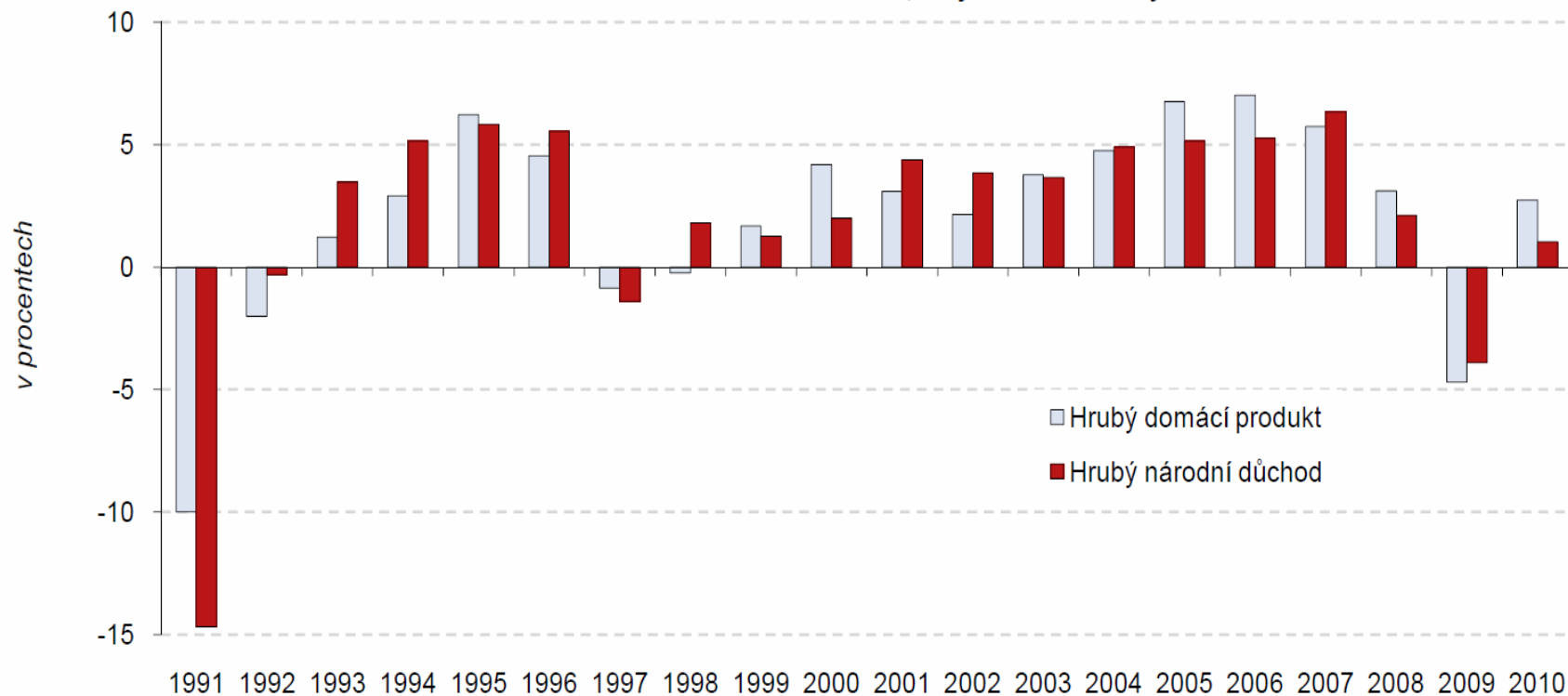
HDP A HRUBÝ NI

Zdroj: ČSÚ

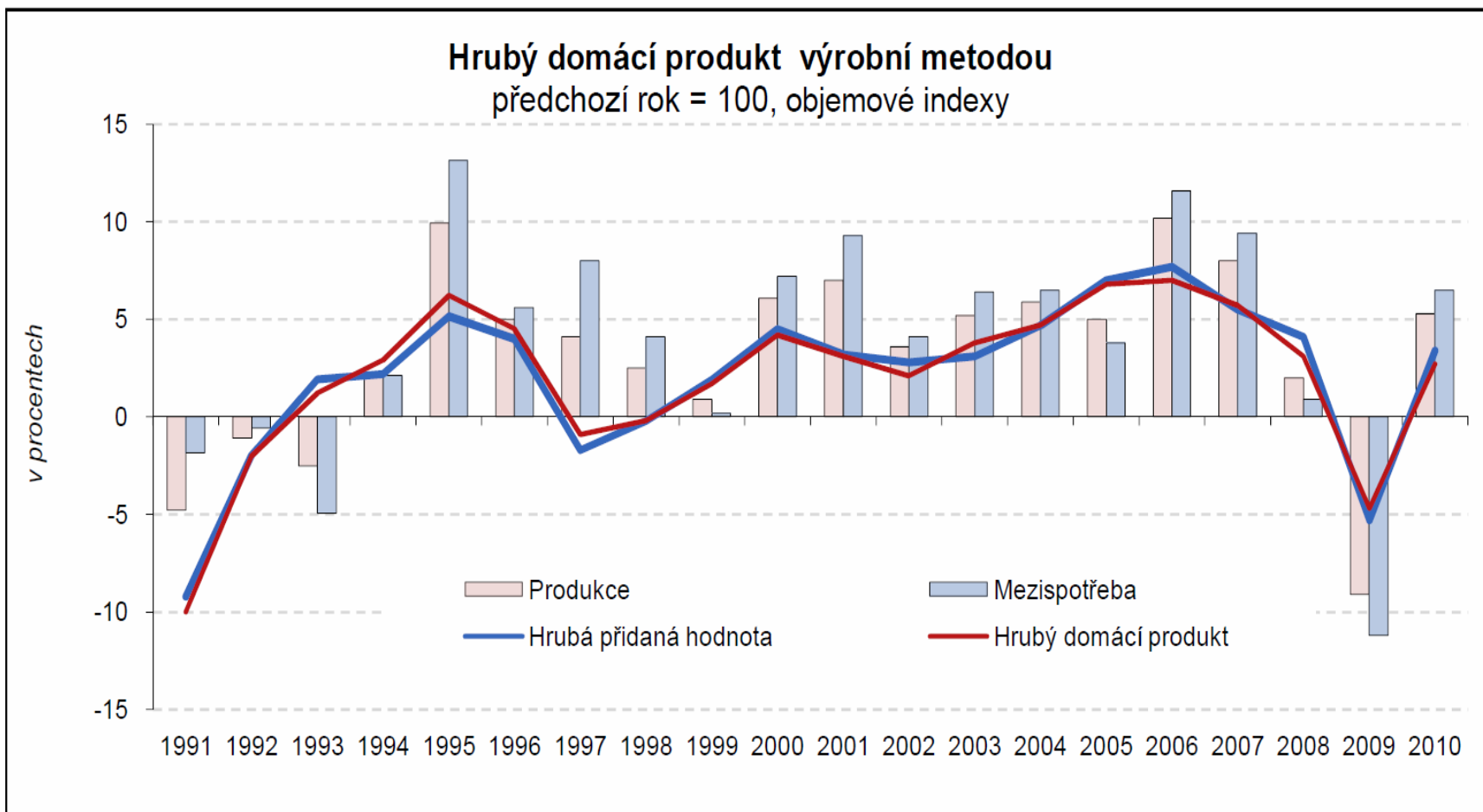
Meziroční vývoj hrubého domácího produktu a hrubého národního důchodu, objemové indexy

Zdroj: ČSÚ

VÝROBNÍ METODA VÝPOČTU HDP

	Příjmy firem	Nákupy surovin	Přidaná hodnota
Pšenice	2000	0	2000
Mouka	2700	-2000	700
Chléb	7000	-2700	4300
HDP			7000

Zdroj: ČSÚ

HDP NEZACHYCUJE

Netržní statky

Hodnota volného času (zkracování pracovní doby)

Škody na životním prostředí (negativní hodnota škodlivin, snižuje výkon ekonomiky, měla by se odčítat)

Šedá/stínová/podzemní ekonomika (daňové úniky, nelegální prodej,...)

Kvalita zboží a služeb

ČISTÝ EKONOMICKÝ BLAHOBYT

Snaha o širší hodnocení kvality života

Vzniká úpravou HDP

Dimenze ukazatelů blahobytu:

- hmotná životní úroveň (důchod, spotřeba a bohatství),
- zdraví,
- vzdělání,
- osobní aktivity, včetně pracovních,
- účast na politice a vládnutí,
- společenské styky a vztahy,
- životní prostředí,
- nejistota ekonomická i fyzická.

VÝKONNOST V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU

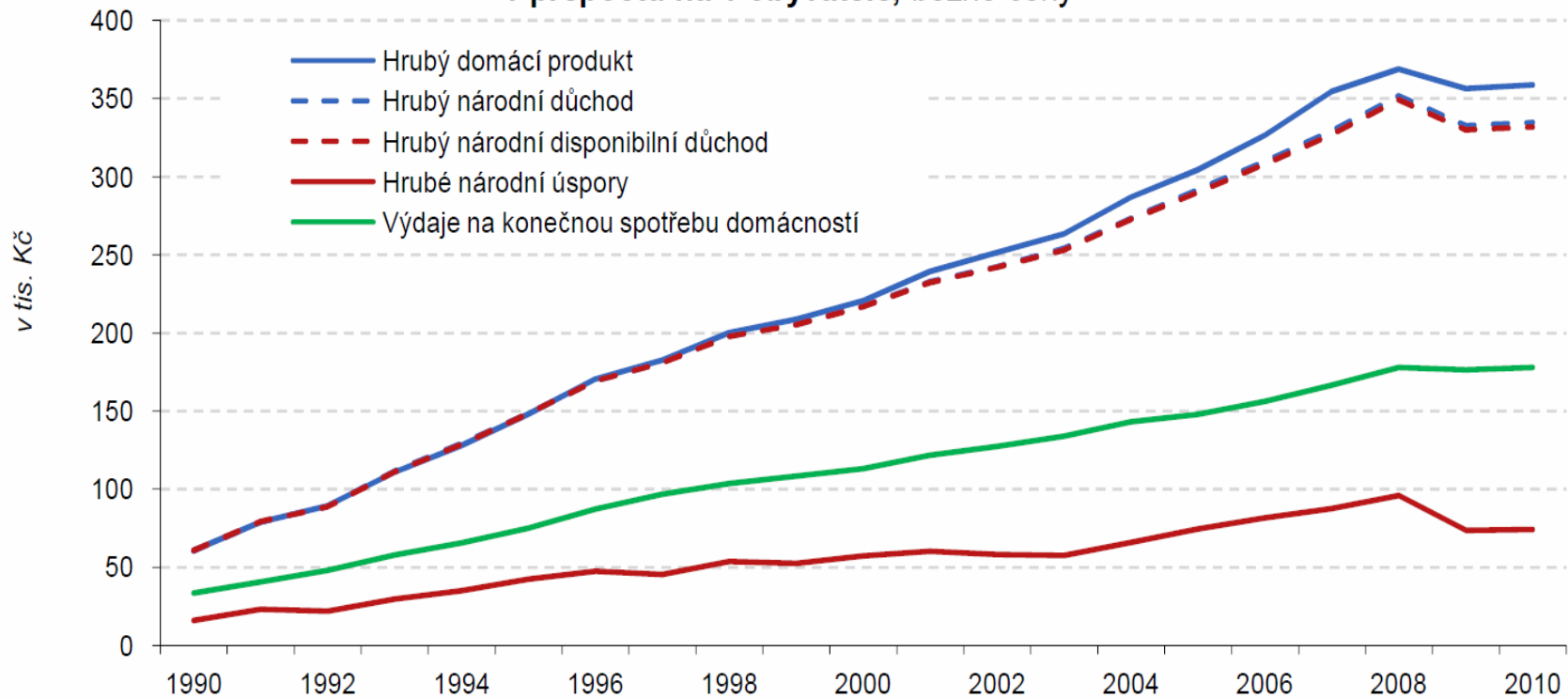
Reálný HDP na jednoho obyvatele

Porovnávání meziročního nárůstu či poklesu

HDP nutno převést na stejnou jednotku

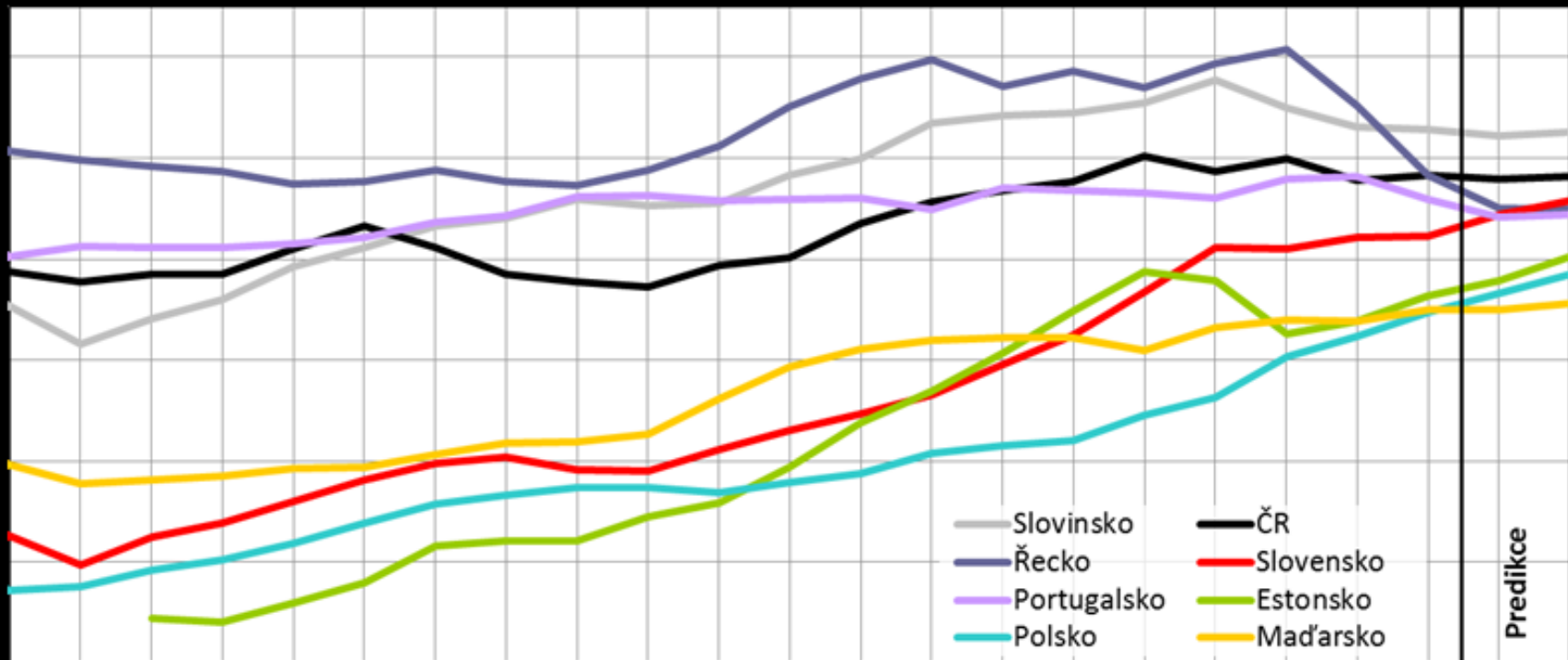
- Parita kupní síly (PPP)
- Standard kupní síly (PPS) – uměle vytvořená měnová jednotka (1 PPS = průměrná kupní síla jednoho eura v EU)

Makroekonomické bilanční ukazatele v přepočtu na 1 obyvatele, běžné ceny

Zdroj: ČSÚ

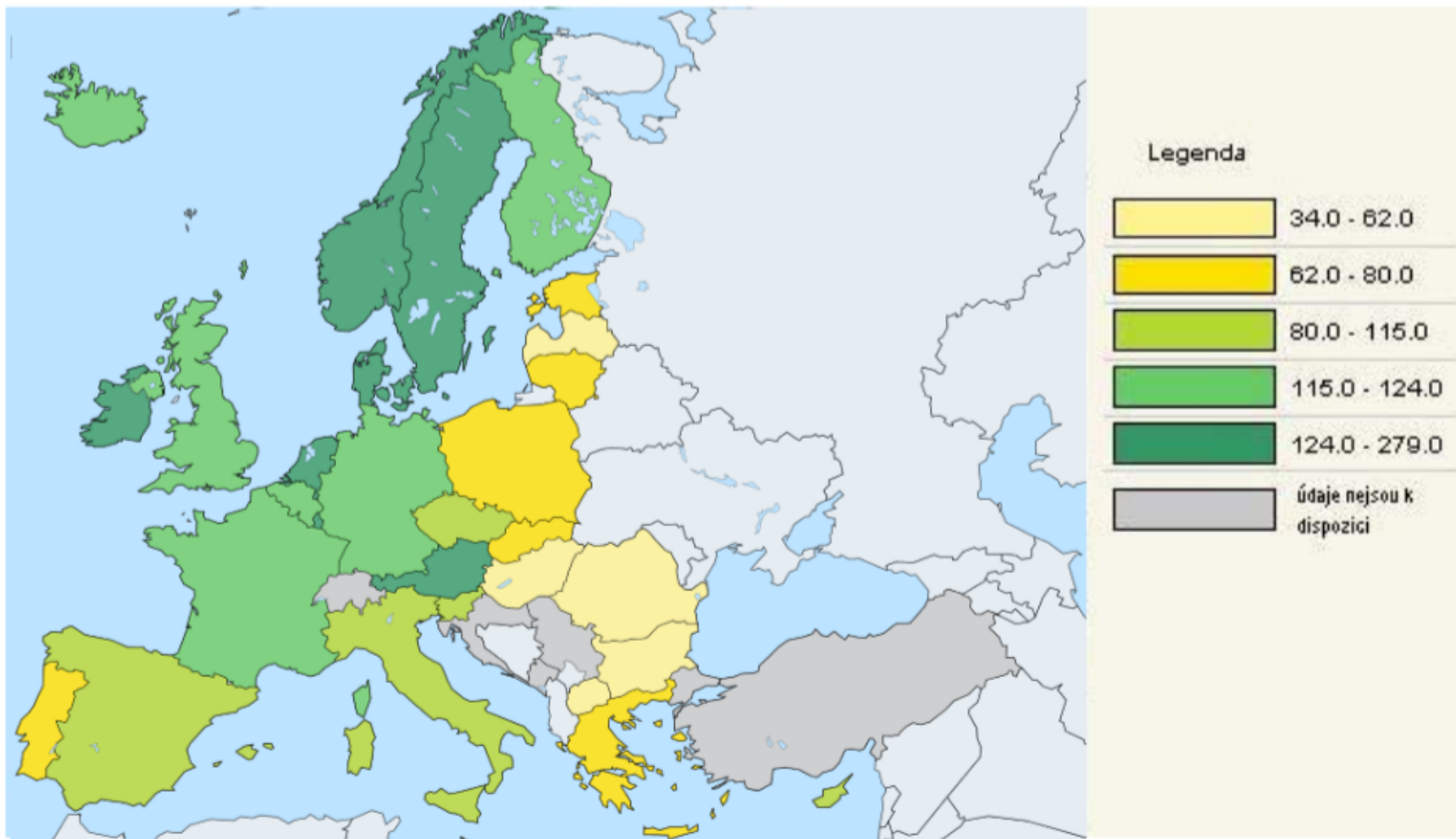
ÚROVEŇ HDP NA OBYVATELE PŘI PŘEPOČTU POMOCÍ BĚŽNÉ PARITY KUPNÍ SÍLY (EA12 = 100)

Zdroj: Eurostat, OECD, IMF, propočty MF ČR

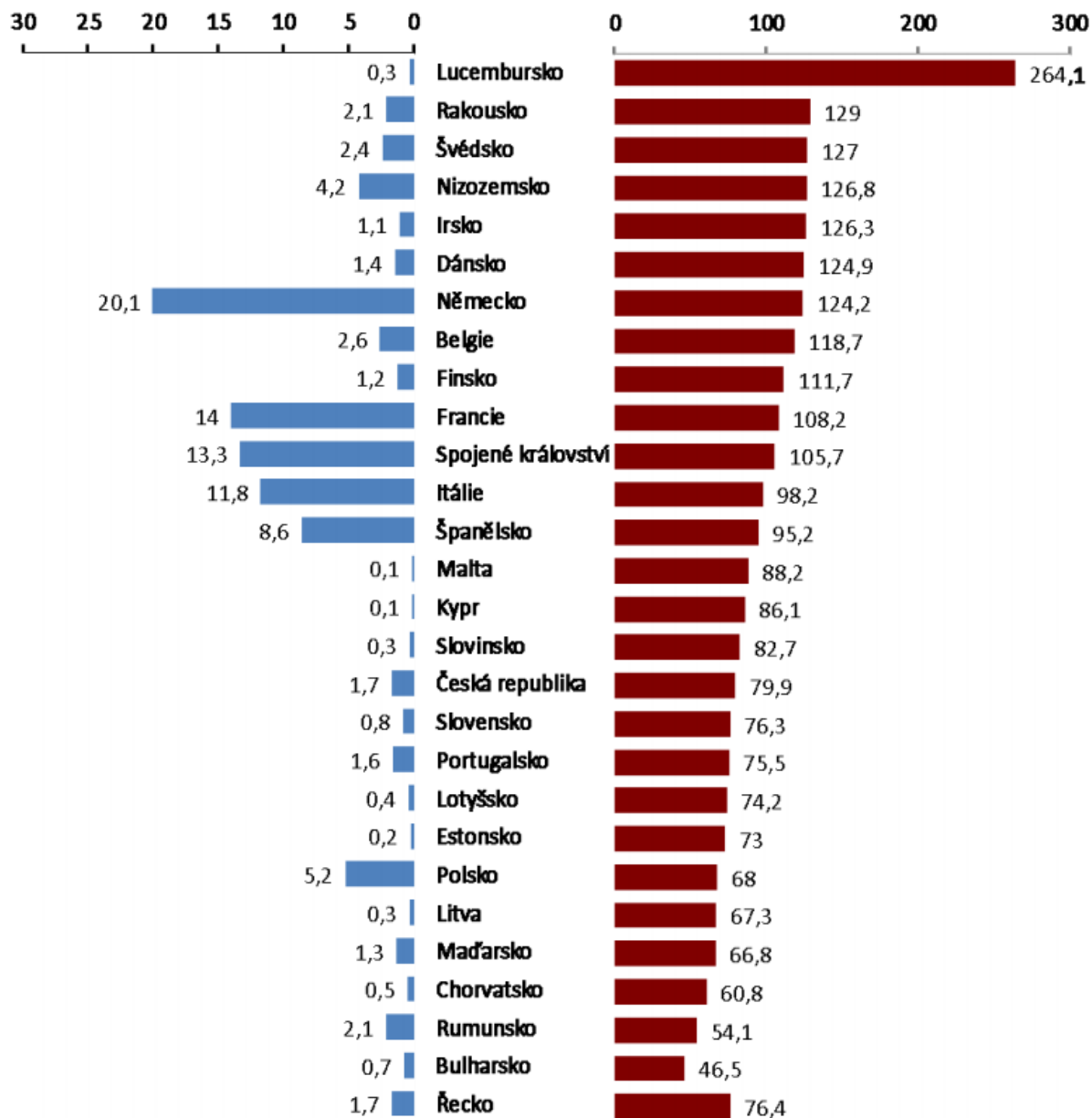
ROZDĚLENÍ ZEMÍ PODLE VÝŠE HDP V PPS NA OBYVATELE (ROK 2012)

Zdroj: ČSÚ

% podíl jednotlivých členských států na celkovém HDP EU v PPS v roce 2013

HDP na obyvatele v PPS - Index (EU-28 = 100) za rok 2013

Pozn. Pro Řecko jsou použity údaje za rok 2012, neboť pro rok 2013 nejsou k dispozici.

Zdroj: ČSÚ

MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE V ČR

Český statistický úřad:

- www.czso.cz

Příp. Ministerstvo financí ČR

- www.mfcr.cz

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA

Týká se všech statků dohromady, domácího produktu

Ukazuje vztah mezi cenovou hladinou a reálným HDP, který domácnosti a firmy chtějí kupovat

Průběh funkce agregátní poptávky je klesající

AGREGÁTNÍ NABÍDKA

Vztah mezi cenovou hladinou a reálným HDP, který firmy chtějí vyrábět

Když se zvyšuje cenová hladina, lidé i firmy po určitou dobu podléhají peněžní iluzi

- Peněžní iluze – člověk či firma si uvědomuje růst své vlastní ceny, ale neuvědomuje si růst ostatních cen

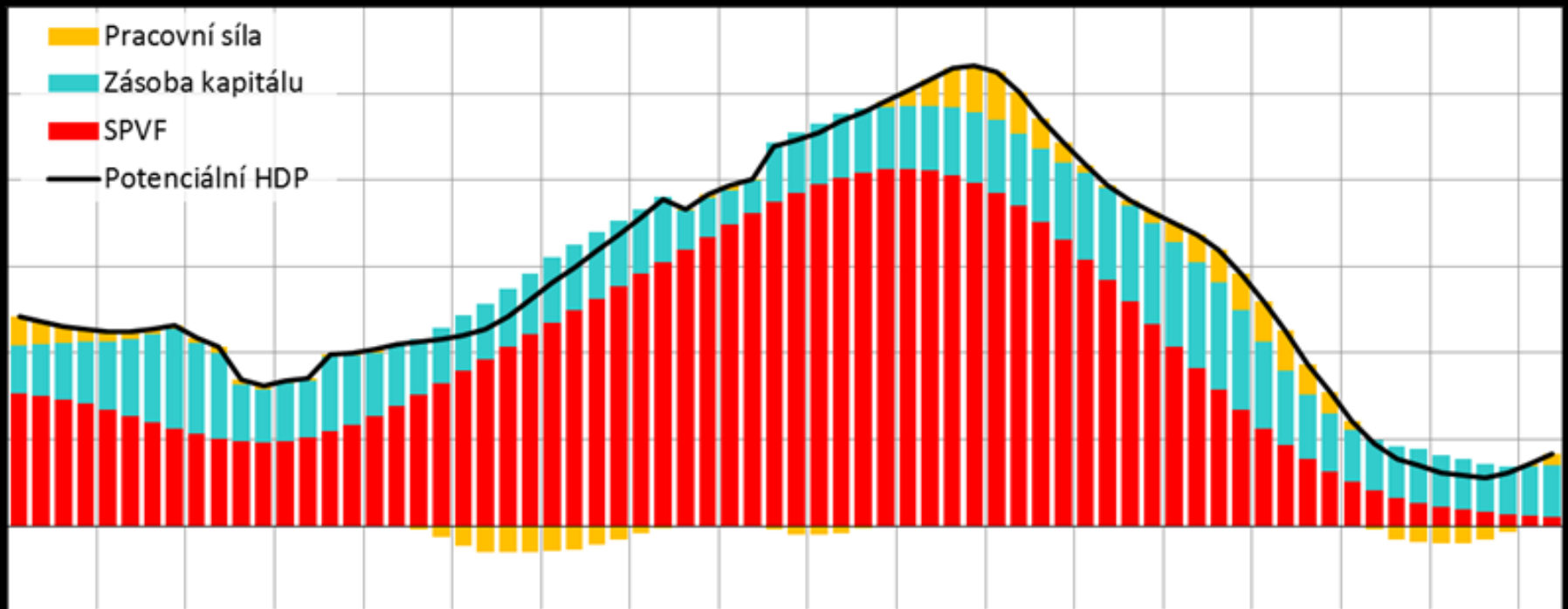
POTENCIÁLNÍ PRODUKT

Produkt, který se vyrábí při přirozené míře zaměstnanosti

Není ovlivněn změnami cenové hladiny

- Změny cenové hladiny mohou vychýlit HDP od potenciálního produktu pouze krátkodobě, nikoliv dlouhodobě

TEMPO RŮSTU POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU (V %, PŘÍSPĚVKY V PROCENTNÍCH BODECH)

SPVF = souhrnná produktivita
výrobních faktorů

Zdroj: ČSÚ, ČNB a propočty MF ČR

DĚKUJI ZA POZORNOST

DODATEČNÁ DOPORUČENÁ LITERATURA

Měření ekonomického výkonu:

- HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. akt. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-891-6. s. **426-448**
- MUSIL, P. *Ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-126-7. s. **239-254**